

Kwaliteit van de statistieken van de Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium

Kwaliteitsvolle statistieken zijn onmisbaar om goede, onderbouwde beleidsbeslissingen te nemen. De Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium (ADS), een dienst van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, is de officiële statistiekinstantie in België. Deze directie, vaak aangeduid met de oude naam Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS), speelt een cruciale rol in de productie en verspreiding van overheidsstatistieken.

Het Rekenhof voerde een audit uit over de werking van de ADS en stelde daarbij twee onderzoeksvragen:

1. Biedt het institutionele en organisatorische kader van de ADS voldoende garanties om te beantwoorden aan de kwaliteitsnormen voor statistieken?
2. Beantwoordt de manier van werken van de ADS aan de kwaliteitsnormen voor statistische processen en statistische output?

Het Rekenhof hanteert de beginselen uit de Praktijkcode voor Europese Statistieken als normenkader en komt tot de volgende bevindingen.

De eerste onderzoeksvraag kan gedeeltelijk positief worden beantwoord. De ADS voldoet goed aan het beginsel van onpartijdigheid en objectiviteit, en redelijk goed aan de beginselen van kwaliteitsbewustzijn, voldoende middelen, mandaat voor dataverzameling en statistische geheimhouding. Wat deze laatste twee beginselen betreft, trad de wetgeving die hiervoor de garanties moet bieden pas op 24 juni 2014 in werking. De praktijk zal moeten uitwijzen of het in werking treden van deze bepalingen het verkrijgen van administratieve data door de ADS zal vergemakkelijken.

De ADS levert heel wat inspanningen om efficiënter te werken. Door een gebrek aan voldoende hooggeschoold personeel, kan de ADS echter enkel voldoen aan de minimale (Europese) statistische verplichtingen, ten koste van activiteiten die de kwaliteit van de processen en de output zouden kunnen verbeteren.

Hoewel het principe van professionele onafhankelijkheid is opgenomen in de wetgeving, maakt de ADS deel uit van de FOD Economie. Dit belet niet dat de statistieken op een objectieve en transparante wijze worden geproduceerd en verspreid. Daarnaast houdt de wetgeving onvoldoende rekening met de institutionele context in België: de relatie van de ADS met andere bestuursniveaus en in het bijzonder met de regionale instituten voor statistiek is formeel onduidelijk. Het samenwerkingsakkoord van 19 maart 2014 betreffende de oprichting van een Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) kan enkele in de audit vastgestelde knelpunten voor een deel verhelpen: de definitie van het begrip openbare statistiek, de coördinatie, de regio's als gelijkwaardige partners en een betere operationele samenwerking tussen de statistische instituten.

Als antwoord op de tweede onderzoeksvraag, concludeert het Rekenhof dat de manier van werken van de ADS globaal genomen voldoet aan de beginselen over statistische processen en output. Voor vijf beginselen voldoet de werkwijze in grote mate aan de normen (deugdelijke methoden, geen buitensporige administratieve lastendruk, doelmatigheid, relevantie, samenhang en vergelijkbaarheid). Niettemin kunnen sommige aspecten hiervan nog worden verbeterd. Voor vier beginselen voldoet de ADS in zekere mate aan de normen maar blijven er nog aandachtspunten (toereikende statistische procedures, nauwkeurigheid en betrouwbaarheid, tijdigheid en punctualiteit, toegankelijkheid en duidelijkheid).

De audit wees uit dat de ADS aan deze aandachtspunten werkt maar daarbij heeft af te rekenen met externe factoren. Zo ontbreken soms de menselijke en financiële middelen om beheerssystemen op te zetten of te voltooien (kwaliteitsbewaking, communicatie van producten...). Voorts is de kwaliteit van de statistieken in grote mate afhankelijk van de medewerking van andere overheidsdiensten en van de kwaliteit van de data (tijdigheid, nauwkeurigheid...) die deze andere diensten verstrekken. Een belangrijke conclusie is dat het werken met administratieve databanken de administratieve lastendruk verlaagt, maar meermaals de tijdigheid, nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van de statistieken in het gedrang brengt. De inspraak van de ADS bij het oprichten van databanken en bij de werking ervan is zeer beperkt.

Het Rekenhof beveelt de minister bevoegd voor statistiek aan de Belgische Statistiekwet te actualiseren en in overeenstemming te brengen met het samenwerkingsakkoord. Aansluitend moet worden gestart met de uitvoering van het samenwerkingsakkoord. De medewerking van de gemeenschappen en gewesten is daarbij noodzakelijk.

Voorts zou de minister samen met de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie moeten nagaan hoe de geloofwaardigheid en de professionele onafhankelijkheid van de ADS als statistische autoriteit beter kan worden gegarandeerd.

De FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie moet inspanningen blijven leveren om het personeelskader van de ADS te heroriënteren naar meer hooggeschoold personeel. Hiervoor moet in voldoende middelen worden voorzien zodat de ADS haar inspanningen om efficiënter te werken en haar zorg voor kwaliteit kan voortzetten en verbeteren. Daarvoor moeten beheersinstrumenten ook meer worden uitgebouwd en lopende projecten tot een goed einde worden gebracht (optimalisatie productieproces, communicatieplan, opvolgen van meet- en verwerkingsfouten, versterken van de diensten kwaliteit en methodologie...).

Het verhogen van de kwaliteit van administratieve databanken tot slot, is een verantwoordelijkheid voor alle betrokken bewindslieden en administraties. Het Rekenhof beveelt de minister alvast aan ervoor te zorgen dat de ADS meer wordt betrokken bij de oprichting van databanken en de werking ervan, zodat rekening kan worden gehouden met haar specifieke noden.